

Redactie: F. Meiland, S. Mérelle

Inleveren copij: Franka Meiland, Valeriusplein 9, 1075 BG Amsterdam, e-mail: fj.meiland.emgo@med.vu.nl

Redactioneel

De eerste nieuwsbrief van dit jaar ligt voor u. Een jaar dat mooi gestart was met de opening van drie nieuwe ontmoetingscentra (Uithoorn, Badhoevedorp en Hoofddorp) in januari! Het IMO-project loopt alweer één jaar en in deze nieuwsbrief wordt een tussenbalans opgemaakt. Ook treft u in deze nieuwsbrief informatie aan over de cursus voor personeel van de ontmoetingscentra en een nieuw ontmoetingscentrum voor Surinamers. Er zijn weer enkele leestips opgenomen en adressen van websites die een bezoekje waard zijn. Als lezers hier zelf suggesties voor hebben, dan vernemen we dat graag (liefst per e-mail, zie hierboven)! In september komt de volgende nieuwsbrief uit.

Introductiecursus personeel ontmoetingscentra

Half maart is de introductiecursus van start gegaan, die werd georganiseerd voor personeel van met name de nieuwe ontmoetingscentra. De cursus bestaat uit twee delen: 1) een pre-implementatietraining, die bestond uit vier lesdagen en 2) vervolgbijeenkomsten die het karakter van intervisiebijeenkomsten hebben. Deel 1 is inmiddels afgerond en vier deelnemers aan de cursus doen hieronder verslag van hun ervaringen.

Eerste cursusdag (verslag van Annemie Laarmans - Vallenga uit Nijmegen)

Op dinsdag 13 maart 2001 startte de IMO-cursus. 's Ochtends werd er gesproken over de emotionele belasting van de verzorgers in de omgang met personen met dementie. Er was een video over de Amsterdamse ontmoetingscentra en onderwerpen als adaptieve taken, coping en competentiegevoel werden verder toegelicht. 's Middags kwam de emotionele beleving van de persoon met dementie aan de orde. Ook werden hier de adaptieve taken van deze groep mensen besproken. Verder werd nog eens verteld hoe je op basis van gedragsobservatie een psychosociale diagnose kan stellen. Tenslotte kwamen er verschillende wijzen van belevingsgerichte benadering aan de orde. Het was fijn om kennis te maken met de collegae van de andere ontmoetingscentra, en te ervaren dat eenieder, op zijn eigen manier, een weg met heel veel hobbels heeft te gaan om te komen tot een goed functionerend ontmoetingscentrum.

Tweede cursusdag (verslag van Marieke Wielinga uit Badhoevedorp)

Twee weken later was de tweede dag van de introductiecursus voor personeel van de ontmoetingscentra, ditmaal in het Trimbos-instituut. De ochtend heeft als onderwerp de verschillende ondersteuningsmogelijkheden voor mensen met dementie en hun verzorgers. Het is de bedoeling dat wij zicht krijgen op

de mogelijkheden die er, vanuit de zorg en welzijn, landelijk en in de regio's van de ontmoetingscentra beschikbaar zijn. Wij krijgen een beeld van de vele mogelijkheden en ook van de verschillen tussen de voorzieningen. In het middagprogramma wordt ingegaan op de filosofie, de inhoud en de doelstellingen van het geïntegreerde ondersteuningsprogramma, volgens het Amsterdamse model. Daar we met een kleine groep zijn, is er veel ruimte voor het stellen van vragen en het uitwisselen van persoonlijke ervaringen. Dit wordt door alle cursisten als heel positief ervaren.

Derde cursusdag (verslag van Els Tulen uit Hoofddorp)

In het ochtenddeel van deze studiedag werd door Rose-Marie op een duidelijke manier uitleg gegeven over de werkwijze zoals die gebruikt wordt in de ontmoetingscentra. Zo kan er bij de zorg rond dementerende mensen vanuit een medisch model, een gevolgenmodel en een psychosociaal model gewerkt worden. Voor ons werk is vooral dit laatste model van belang. De belevingsgerichte benaderingswijzen sluiten hier zeer goed op aan. Boeiend vond ik de theoretische achtergrond van de verschillende benaderingswijzen te horen. Zo is de ontwikkelingstheorie van Erickson een uitgangspunt geweest voor de validationbenadering van Naomi Feil. Rose-Marie gaf uitleg over het adaptatie-copingmodel dat gekoppeld werd aan de adaptieve taken waar de deelnemers en de mantelzorgers van de ontmoetingsgroep voor komen te staan. 's Middags vertelde Joke Bos op een enthousiaste wijze over de hindernissen en successen bij de opzet en groei van de ontmoetingsgroep in Quellijn. Opvallend is haar betrokkenheid bij de groep deelnemers en mantelzorgers, maar ook bij haar medewerkers en vrijwilligers. Doordat je zo kleinschalig werkt, ben je erg op elkaar aangewezen en moet je zeer open met elkaar communiceren. Duidelijk zijn in wat je wilt, maar ook open staan voor feedback van anderen - ofwel heel goed kunnen luisteren naar wat de ander je wil vertellen. De middag werd afgesloten met twee luisteroefeningen.

Vierde cursusdag (verslag van Joke Dijkstra uit Uithoorn)

De laatste dag stond in het teken van de bewegingsactivering. Niet alleen de projectcoördinatoren waren aanwezig, maar ook de activiteitenbegeleiders van de verschillende ontmoetingscentra. Deze cursusdag begon met een theoretisch gedeelte over bewegingsactivering. Deze neemt een belangrijke plaats in binnen de ontmoetingscentra. Na de theorie kwam de praktijk. We werden in twee groepen verdeeld en konden oefenen met het geven van bewegingsactiviteiten, en aan den lijve de oefeningen ervaren. Een zeer leerzame dag waarin veel praktische tips werden gegeven.

Voortgang onderzoek

Het onderzoek is inmiddels al ruim een jaar aan de gang, dus tijd om een tussenbalans op te maken. Van de 10 ontmoetingscentra die aan het onderzoek meedoen, zijn nu 9 centra open, waarvan de laatste in Nijmegen op 2 april j.l. van start is gegaan. In Utrecht (Nieuwegein) vinden nog onderhandelingen plaats en we hopen natuurlijk dat daar binnenkort ook een ontmoetings-centrum open gaat. Er doen op dit moment 80 mensen met dementie en hun verzorgers mee aan het onderzoek, waarvan een deel ook aan het effectonderzoek meedoet (twee centra in Amsterdam doen hier niet aan mee, omdat daar in 1993-1996 al een effectonderzoek had plaatsgevonden). Tot nu toe hebben we 39 eerste interviews en 13 tweede interviews gedaan met deelnemersparen. Omdat we per centrum 10 à 15 deelnemersparen bij aanvang en na zeven maanden deelname willen interviewen, gaan we nog door met deze gegevensverzameling. De instroom van nieuwe deelnemers kan uiterlijk tot en met februari 2002 doorlopen zodat ze dan nog uiterlijk in oktober aan het tweede interview deel kunnen nemen. Daarna hebben we de laatste maanden hard nodig voor de analyse en rapportage. Naast de interviews vinden ook nog enquêtes plaats over de tevredenheid met het ondersteunings-programma, deze gegevensverzameling zal in alle centra, ook Amsterdam, nog doorlopen. Voor het deelonderzoek naar bevorderende en belemmerende factoren bij het implementeren van ontmoetingscentra zijn negen mensen uitgebreid geïnterviewd, dit waren allen "trekkers" van de invoering van ontmoetingscentra en programmacoördinatoren. Bovendien is allerlei schriftelijk materiaal verzameld en hebben de implementatiedeskundigen een logboek bijgehouden. Deze gegevens zullen nu eerst geanalyseerd worden, alvorens nieuwe "sleutelfiguren" geïnterviewd gaan worden.

Franka Meiland, Amsterdam

Een Surinaams ontmoetingscentrum

In september 2000 werd door de afdeling Psychiatrie van het VU medisch centrum een oriënterende studie afgerond naar de knelpunten in de zorg voor Surinaamse mensen met dementie en hun zorgende familieleden. Daarvoor werden zowel familieleden als professionele hulpverleners die met deze groep te maken hebben geïnterviewd. Belangrijkste knelpunten die door de familieleden werden genoemd zijn: de tijd die de zorg hun kost, moeite met gedragsproblemen, communicatieproblemen en problemen met hulpverleners. Voorts was er behoefte aan informatie, een vertrouwenspersoon, casemanagement en een plaats waar activiteiten worden georganiseerd die aansluiten bij de interesse en cultuur van de doelgroep. De hulpverleners noemden problemen op het gebied van de taal, de cultuur, het voedsel, afspraken tussen hulpverleners en huisvesting.

In de periode na afsluiting van deze oriënterende studie bleek er onder de betrokken instellingen in de regio Amsterdam Zuid-Oost veel enthousiasme om praktische oplossingen te formuleren voor de gesignaleerde tekorten en ondersteuningsbehoeften voor de doelgroep. Een en ander heeft dit voorjaar geleid tot de instelling

van een initiatiefgroep die een ondersteuningsprogramma voor de Surinaamse doelgroep heeft uitgewerkt. Daarbij is dankbaar gebruik gemaakt van de ervaringen opgedaan binnen de Amsterdamse Ontmoetingscentra voor mensen met dementie en hun verzorgers in de regio Amsterdam Zuid/Nieuw-West. De initiatiefgroep werd geadviseerd door ondergetekende.

Momenteel wordt door enkele vertegenwoordigers van het Zorgintegratie netwerk in Zuid-Oost met de zorgverzekeraar overlegd om de uitvoering van het ondersteuningsprogramma te financieren. De initiatiefgroep heeft besloten dat de implementatie van het Surinaams Ontmoetingscentrum in Amsterdam Zuid-Oost, als eerste in zijn soort voor deze doelgroep, ook goed dient te worden geëvalueerd. Een subsidieaanvraag is hiervoor inmiddels ingediend. De opgedane kennis en ervaring kunnen zo beschikbaar komen voor de doelgroep elders in Nederland. Wellicht is ze ook nuttig voor andere allochtone groeperingen. De resultaten van de evaluatie kunnen ook een interessante aanvulling zijn op de verzamelde gegevens binnen het IMO-project. Wanneer de tijdsplanning dit toelaat ligt het in de bedoeling de resultaten van het onderzoek op te nemen in het draaiboek dat momenteel binnen het IMO-project wordt ontwikkeld ter bevordering van de verspreiding van de ontmoetingscentra in Nederland. Dit zou enerzijds een verrijking van het draaiboek betekenen, immers ook voor allochtone groepen biedt het dan praktische informatie, anderzijds zal het de kans vergroten dat de opgedane kennis en ervaring daadwerkelijk elders wordt benut.

Rose-Marie Dröes, Amsterdam

Leestips:

1. Miesen B. *Mijn leed, mijn lief. Omgaan met gevoelens, ervaringen en emotionele achtergronden bij dementie.* Houten: Bohn, Stafleu van Loghum, 2000. Geb. 256 pag. fl 49,50. Het boek belicht op een praktische en heldere manier de psychologische kanten van dementie. Het geeft inzicht in wat zich gedurende het dementeringsproces afspeelt in het hoofd en in de beleving van de patiënt, maar ook met welke gevoelens en ervaringen partners, familieleden en professionele hulpverleners te kampen hebben.
2. Coebergh van den Braak A.M. *Toen ging het licht uit. Verslag van een dementeringsproces.* Houten: Bohn, Stafleu van Loghum, 2001. De auteur is de echtgenoot van een vrouw die ging dementeren en hoopt dat geïnteresseerden en met dementie geconfronteerden met dit verslag hun voordeel kunnen doen.

Websites:

www.dementiesteunpunt.nl (over de Groningse ontmoetingscentra)

www.alzheimer-ned.nl

www.freeflex.nl (vrijwilligerspool: zoek 'n klus, zoek 'n vrijwilliger)
